

Tervehdys kaikille uusille ja vanhoille lukijoille!

Yritän astua isoihin saappaisiin ja ottaa haltuuni siemenluettelon teon sekä siemenkuulumisten kirjoittamisen Pirkko Kukkolan kanssa. Tätä kirjoittaessani vuoden 2014 Siemenluettelo onkin jo ilmestynyt. Toivon mukaan haluttuja siemeniä on riittänyt kaikille ja jokaiselle löytynyt jotakin, uutta tai vanhaa. Muutamia uudistuksia luetteloon on tullut: ylläpito-viljely on yhdistynyt muihin kasveihin, tilausnumerot ovat muuttuneet sekä ulkoasusta on tullut hieman luettelomaisempi. Muuten toiminta jatkuu tuttuun tapaan. Nettikauppa avaa myös kohta oviaan ja sieltä löytyy enemmän kasvikuvaus- ja kerääjien mielenkiintoisia kommentteja.

Osa siemenistä on jo kylvetty esikasvatukseen, mutta osa vielä odottaa suorakylvöä avomaalle. Enimmäkseen siemenistä kehittyy ominaisuuksiltaan ”emojensa” kaltaisia kasveja, kuten kukkien värin osalta. Mutta valitettavasti aina ei ole näin. Mistä tämä voi sitten johtua? Siemenluettelossa mainitaan joidenkin kasvien kohdalla, että ”simentaimen ominaisuudet voivat vaihdella” tai kuten akileijoilla: ”akileijakannan kuvauksissa mainitaan emokasvin ominaisuudet”. Varsinkin jos suomenkielisessä nimessä on etuliite tarha tai jalo, voi varautua yllätyksiin vaikkapa kasvin kukkien värissä. Näihin ominaisuuksien muutoksiin vaikuttavat mm. onko kasvi itse- vai ristipölytteinen. Marjoillahan ristipölytys on usein suotavaa, vaikka kanta olisikin itsepölytteinen. Marjakasveilla tämä tarkoittaa suurempaa marjan kokoa (jopa 20%) ja samalla kokonaissatoa, aikaistaa sadon kypsymistä sekä marjonta-% suurenee oleellisesti, esim. pensasmustikalla (mm. Aino- ja Alvar-lajikkeet). Ristipölytys voi kasveilla tapahtua, jos saman lajin kasveja kukkii lähistöllä samaan aikaan. Sama laji tarkoittaa sitä, että kasvit voivat lisääntyä keskenään. Jalostustahan tehdään risteyttämällä kas-

veja keskenään ja katsomalla, mitä ominaisuuksia siirtyy jälkeläisille. Näin luodaan uusia ”lajikkeita” puutarhoihin. Ominaisuudet periytyvät varmasti vain kasvullisessa lisäyksessä esim. juuripehkoa jakamalla. Mutta miten ne ”Eput” lauloivatkaan ”antaa kaikkien kukkien kukkia vaan”. Kasvi- ja eliömaailmassa saakin olla ihmeteltävää.

Kun omat uudet siemenestä kylvetyt kasvit ovat vasta taimiasteella, voi hyödyntää luonnon omaa tarjontaa. Alkukesän kukkija ja monipuolinen ”villi-vihannes” on esimerkiksi voikukka. Voikukka tarjoaa silmänruokaa, mutta koko kasvi on käytettävissä myös ravintona: lehdet, juuret, mykeröt ja mykerönuput. Lehdet kerätään alkukesällä, mieluiten ennen kukintaa. Juuret joko keväällä ennen kukintaa tai syksyllä lehtien lakastuessa. Mykeröt niiden avauduttua, mykerönuput mahdollisimman nuorina. Lehtiä käytetään tuoreina, pakastettuina tai kuivattuina salaatteihin, muhennoksiin ja keittoihin. Juuria käytetään keittoihin tai mausteeksi erilaisiin juomiin. Mykeröitä ja mykerönuppua salaatteihin, murskattuna tuorejuuston sekaan sekä mykeröitä siman valmistukseen. Voikukka on arvokkaita luonnonkasvejamme, joka sisältää runsaasti mm. karoteenia sekä B-, C- ja D-vitamiinia. Voikukan on sanottu vaikuttavan ”verta puhdistavasti”. Kevätkuuriin on suositeltu voikukkateetä: kupilliseen vettä 1-2 tl kuivattua voikukkasilppua, kiehautetaan ja juodaan vuoropäivinä nokkosteiden kanssa. Elias Lönnrot osasi kertoa voikukasta:

”Juurta varhain keväällä otettuna käytetään ve-sittävänä, veren puhdistavana ja vatsan pehmittävänä lääkkeenä vesi-, kelta- ja perätaudeissa, vatsan turvoksessa, sairasmielisyydessä j.m. Sitä varten niistä joko tuoreeltaan puserretaan mehua, taikka keitetään väkevää lientä kuivatuista. Mehua on myös avulliseksi silmä-jään voiteeksi kiitetty.” →→→

Pieni muistutus syksystä, vaikka kasvukautta vasta aloitellaan. **Syysvälitys** käynnistyy taas syksyllä, jos siihen saapuu riittävästi siemeniä. Syysvälityksessä välitetään etenkin siemeniä, jotka on hyvä saada heti syksyllä maahan. Tällaisia ovat liljojen ja sipuleiden itusilmut, sekä esim. väinönputken, saksankirvelin, kulleroiden, pionien, vuokkojen, iiriksien, liljojen, kiurunkannuksien, kylmänkukkien, kurjenpolvien, köynnöspinaattien ja ukonhattujen siemenet. **Syysvälitykseen siemenet tulee lähettää mielellään heti kun ne kypsyvät, mutta viimeistään elokuun lopussa.** Syysvälityksestä tarkemmin seuraavassa lehdessä.

Siemenet voi tuoda Maatiaisen toimistoon Helsinkiin (Stenbäckinkatu 8, 00250 HELSINKI) tai ne voi lähettää osoitteeseen: Pirkko Kukkola, Kuusjoenperäntie 45, 25340 KANUNKI

Toivomme teiltä erityisesti seuraavia siemeniä:

Kaikki vanhat **** kannat, etenkin: tarha- ja aitoukonhattu, harjaneilikka, illakko, esikot, ruusumalva, vuoripioni ja muut pionit, päivänliljat, vuorikaunokki...

Monivuotiset kukat: ukonhatut, kiurunkannukset, sormustinkukat (muut kuin rohtosormustinkukka), pionit, kullerot, esikot, laukat, sinivaleunikko, vuokot (arovuokko), japaninjättililja, tarhaillakko, neidokki, jänönapila, verikurjenpolvi, puistolemmikki...

Kotimaiset luonnonkasvit: kissankello, mäkitervakko, kaunokit, kevät-esikko, neilikat, kissankäpälä, ahomansikka, kangasajuruoho, sian- ja ojankärsämö, pihasaunio, nurmi- ja rohtotädyketädyke, ahosuolaheinä, hietapitkäpalko, syysmaitiainen, kevät-taskuruoho, päivänkakkara, huopakeltano, keltamaite, keto-orvokki, niittyhumala, erilaisia ratamoita, metsäapila, rätvänä, valkovuokko, kevätlinnunherne...

Yksivuotiset kukat ja hyötykasvit:

kessu (palturitupakka), liina (maatiais-hamppu), unikat, orvokit, kesäkaunokainen ("nurmikkobellis"), litulaukka, sikuri, Liperin sinikuorinen nauris, Kärkölan punainen nauris, paikallisia härkäpapukantoja (esim. kantoja Simpeleestä, Joutsenosta ja Askolasta), "Ruotsin Violetti"-herne, Latvian Kirjava-herne, köynnöspinaatti...

Mitä EI laisinkaan:

Ei seuraavia helposti luontoon leviäviä lajeja: isot jättiputket, komealupiini ja jättipalsami, tummatulikukka, kurtturuusu

Laitathan lähettämistäsi siemenieristä seuraavat tiedot:

- ▶ **kasvin nimi** niin kuin se on pussissa ja myös mahdollinen lajike- tai kantanimi esim. kosmoskukka "Viena".
  - ▶ **erätunnus** Maatiaiselta hankittujen siementen pussien alalaidassa oleva numero- ja kirjainyhdistelmä (väliviiivan jälkeinen tunnus). Sen avulla voidaan tunnistaa siementen alkuperä.
  - ▶ **kanta** kasvikkannan ikä tai arvio siitä. Maatiaiselta ostetuista siemenistä tämä tieto on merkitty pussin alalaitaan (Kanta). Ap. luonnosta lähtöisin olevien kotimaisten luonnonkasvien kohdalle merkintä LK (luonnonkanta).
  - ▶ **alkuperätiedot**, jos muistat mistä kasvi on peräisin: Maatiaiselta, kaupan siemenistä, taimistolta, vanhasta puutarhasta jne.
  - ▶ **kukan/kukinnon väri**.
  - ▶ muut mahdolliset taustatiedot.
- Laitathan mukaan myös omat yhteystietosi, puhelinnumeron tai sähköpostiosoitteen siltä varalta, jos on tarpeen kysyä lisätietoja.

Satoisaa ja kukoistavaa kesää toivotellen

Anne Leino